

Osen kommune
Rådhusveien 13
7740 STEINSDALEN

Vår dato: 06.11.2018
Vår ref.: 2018/16142

Deres dato: 21.09.2018
Deres ref.: 4835/2018/141/4RLE

Fylkesmannens uttalelse til planprogram for rullering av kommuneplanens arealdel med fokus på sjøområdene 2018 - 2029 Osen kommune

Fylkesmannen har mottatt kommuneplanens arealdel til uttalelse. Under følger innspill til planen på Fylkesmannens ulike fagområder:

Landbruk

I følge planprogrammet legges det ikke opp til at det skal vurderes endringer i byggeområder for næring, bolig og fritidsbolig i denne rulleringen. Revisjonen er i hovedsak knyttet til oppdatering av arealdelen i sjø. Landbruksavdelingen merker seg imidlertid at landbruk er et tema i konsekvensutredningen. I den grad det legges inn nye områder som kan berøre landbruksinteresser er det viktig at kommunen har en klar holdning til bruken av dyrka og dyrkbar jord og herigjennom søker å ta vare på de beste jordbruksarealene.

Jordvernet har de senere år blitt kraftig innskjerpet, bl.a. gjennom nasjonal jordvernstrategi – vedtatt av et enstemmig Storting i desember 2015.

Næringskomiteen ga i samme sak klare signaler om at kommunene må være «*mer restriktiv når det gjelder bygging av fritidsboliger, boliger og næringsbygg på dyrka og dyrkbar jord*».

Siste nasjonale føring for et strengere jordvern har kommet i brev fra landbruks- og matdepartementet til Fylkesmennene datert 01.10.2018 med kopi til kommunene. Her gis det tydelige beskrivelser av hva som skal vektlegges for å ta vare på nasjonale og regionale interesser knyttet til landbrukets arealressurser, herunder særskilt jordvern og kulturlandskap. Konsekvensutredningen bør derfor gjenspeile dette, bl.a. vise omfang og kvalitet på berørt areal.

Så langt er det for tidlig å si om kommuneplanen kan komme i konflikt med regionale og nasjonale jordverninteresser, men vi signaliserer at vi vil ha en streng holdning til omdisponering av jordbruksareal. Vi deltar gjerne i en videre dialog i planarbeidet.

Postadresse:
Postboks 2600
7734 Steinkjer
fmltpost@fylkesmannen.no

Besøksadresse:
Steinkjer: Strandveien 38
Trondheim: Prinsensgt 1
www.fylkesmannen.no/trondelag

Telefon:
74 16 80 00
Org.nr.:
974 764 350

Saksbehandler:
Tor Sæther
Telefon:
73 19 92 82

Klima og miljø

Det er store hull i kunnskapsgrunnlaget langs sjøen. Avklaringer av arealbruken i sjø kan påvirke arter, naturtyper, økosystemer, friluftslivområder og landskapsverdier. Det er derfor viktig at man skaffer til veie tilstrekkelig kunnskap slik at man kan finne egnede arealer for særlig akvakultur og taretråling. Særlig akvakulturnæringen er i stor vekst og har behov for fleksibilitet da næringens behov forandres raskt. Tidligere konsekvensutredninger på kommuneplannivå er ikke lenger tilfredsstillende når man ser på den potensielle veksten næringen ser for seg fremover. Det vil derfor i denne planen være behov for innhente kunnskap slik at beslutningsgrunnlaget blir godt nok.

Veiledning fra regjeringen anbefaler at man bør være tilbakeholden med å inkludere A-formål i flerbruksområder:

«I sjø og vassdrag er det åpent for å planlegge områder for allmenn flerbruk (ferdsel, fiske-, natur- og friluftsområder), der mer spesifikk bruk av sjøen eller vassdraget ikke er tatt opp. Akvakultur kan inngå i dette flerbruksformålet der det er hensiktsmessig, men akvakultur representerer i motsetning til de øvrige formålene her stort sett en eksklusiv bruk. Man bør derfor være tilbakeholden med å inkludere områder for akvakultur i områder for allmenn flerbruk. Dersom akvakultur inngår i flerbruksformålet oppnås liten styring og interesseavklaring, noe som kan tale for å avsette områder til akvakultur som egne akvakulturområder.»

Det vil være enklere å gjøre gode utredninger i mindre områder avsatt eksklusivt til A-formål. I den grad det skal legges ut store flerbruksområder med akvakultur må det innhentes kunnskap om en rekke forhold for at kunnskapsgrunnlaget etter § 8 i naturmangfoldloven og utredningsplikten i plan- og bygningsloven skal være oppfylt. Vi viser i den sammenheng til kapittel 4 i Forskrift om konsekvensutredninger. Klima- og miljøavdelingen vil ha et stort fokus på viktige økosystemer sammen med ivaretagelse av vill andarom fisk i behandlingen av denne planen.

For at kunnskapsgrunnlaget skal være tilstrekkelig må følgende temaer utredes nærmere:

Kartlegging av grunnforhold (topografi, hardhet):

Områdene som ønskes utlagt til A-formål enten enkeltområde, eller som flerbruksområde med A, med influensområde må kartlegges. Kunnskapen her vil gi oss en mye mer detaljert kunnskap til bruk i arealforvaltningen i sjø. Det har vært gjennomført et pilotforsøk på Søre Sunnmøre som har gitt god data for forvaltningen.

Marine naturtyper:

Disse naturtypene er viktig å utrede i forbindelse med planen da de kan bli negativt påvirket av arealomdisponeringer i sjøen. Det er særlig taretråling og akvakultur som vil være aktuelle problemstillinger, men og småbåtanlegg vil kunne påvirke enkelte av naturtypene negativt. For enkelte av disse vil det være nødvendig med ny kartlegging, mens for andre er kunnskapsgrunnlaget tilfredsstillende.

Korallrev:

Mareano prosjektet til blant annet NGU, Kartverket og Havforskningsinstituttet vil kunne gi hjelp til kartlegging av topografi. Denne kartleggingen vil kunne simulere frem hvor det finnes koraller. Det vil være vanskelig for Fylkesmannen å akseptere tiltak som påvirker denne naturtypen og korallrevforekomster negativt.

Ålegrassamfunn/Bløtbunnsområder:

Må kartlegges og lokaliteter med buffersone må ikke legges ut med A-formål hverken som rene A områder eller som flerbruksområde med A. Denne utvalgte naturtypen finnes i tilknytning til bløtbunnsområder. Disse må kartlegges etter DN-håndbok 19 hvis A-formål kan komme i konflikt med bløtbunnsområder. Bløtbunnsområder er videre viktige områder for flere vadefugler. Det vil derfor også være nødvendig med undersøkelser av vadefugler på vår og høsttrekk.

Sterke tidevannsstrømmer:

Viktige områder særlig for friluftsliv og som landskapselement. Det er ofte knyttet et stort artsmangfold med en spesiell artssammensetning til disse tidevannstømmene. Utfordringen med akvakultur i nærheten til sterke tidevannsstrømmer er av næringsstoffer og organisk materiale. I kombinasjonen med terskelfjorder, fjorder med naturlig lavt oksygennivå eller poller som er sårbare for tilførsel av organisk materiale kan akvakultur her skape negative konsekvenser. Det må ikke tillates akvakultur i nærheten av slike forekomster.

Rekefelt/Gytefelt torsk:

Akvakultur må ikke komme i konflikt med gytefelt for torsk og rekefelt da disse er viktige deler av større økosystemer i havet. Forringelse eller tap av en naturtype kan påvirke arter i et stort område negativt. Kjemikaliebruk og avfallsstoffer påvirker disse naturtypene negativt.

Tareskog:

Denne naturtypen er et av de viktigste elementene i økosystemet lang kysten. Sjøfugl bruker det til næringssøk og det er oppvekstområder for mindre fisk som og utnyttes kommersielt. Tarehøsting og matfiskanlegg påvirker denne naturtypen negativt gjennom ødeleggelse ved tarehøsting og gjennom avfallsstoffer og kjemikaliebruk i matfiskanlegg. Næringsstoffer fra matfiskanlegg har vist seg å føre til eutrofiering av tareskogen og endrer på artssammensetningen av planter i tareskogene. Kjemikaliebruk i bekjempelse av lus tar livet av flere nøkkelarter i tareskogen. Dette vil igjen påvirke andre arter og økosystemet. Vi forutsetter at i arbeidet med planen tar vare på store sammenhengende tareskogsområder som er viktige i et økosystemperspektiv sammen med andre naturtyper og arter. Dette betyr at man må både unnta disse områdene for akvakultur, men også taretråling.

Skjellsand/Kamskjellforekomster:

Forekomster er delvis kartlagt, men det må gjennomføres kartlegginger i aktuelle områder da disse er sårbare for tilførsel av organisk materiale. Det er viktig å se disse områdene i sammenheng med andre naturtyper og terrestriske arter i et økosystemperspektiv. Det bør legges opp til å gjøre undersøkelser av hva slags påvirkning utslipp fra oppdrett har på kamskjell. Dette gjelder for eksempel særlig sink/kadmium fra fôr, kobber fra merdene og kjemikaliebruk (lusemidler/desinfisering etc.). Denne listen er ikke uttømmende. Vi ber om at dette gjøres i forbindelse med planarbeidet hvis man skulle ønske å legge ut områder i tilknytning til disse naturtypene til akvakultur for matfiskanlegg. Det må forventes at dette stilles som krav i en evt. søknad om utslippstillatelse.

Artsmangfold:

Anadrome arter

Laks og sjøørret, kan bli negativt påvirket av akvakultur særlig i form av matfiskanlegg for laks og ørret. Innenfor planområdet er det flere anadromtførende vassdrag. De fleste av vassdragene innenfor planområdet er i lakseregisteret registrert med dårlig/redusert bestandstilstand for laks og sjøørret. Økning i lakselusmitte og faren for genetisk forurensing ved rømning er de viktigste påvirkningsfaktorene innenfor planområdet for begge arter. Det er derfor viktig å ikke legge til rette for oppdrett av anadrome arter i nærheten av lakseførende vassdrag.

Dette gjelder særlig fjordsystemer og andre veier der smolt vandrer ut i havet. Fjordsystemene er videre viktige leveområder for sjøørreten. Det er et begrenset kunnskapsgrunnlag om smoltvandningsruter fra trønderske elver. Skal det legges til rette for akvakultur av matfisk/settefisk i de trolige vandringsveiene for smolt må det i nærheten av Steinsdalselva gjennomføres kartlegging av disse vandringsveiene. Videre må det brukes modelleringsverktøy av strømførhold sammen med lusespredningsmodeller slik at man ikke legger til rette for akvakultur i nærheten av smoltens vandringsveier. Bruk av slik data vil også gi god kunnskap slik at man kan ivareta sjøørretens leveområder.

Sjøfugl:

Det er delvis dårlig kartlegging av sjø- og vadefugler i planområdet. En del av kartleggingene er eldre og bør oppdateres. Flere av disse artene er truet på rødlisten og er sårbare for effekter av akvakultur og taretråling. Dette kan skje gjennom forstyrrelser som støy og lys eller negative påvirkninger på områdene de bruker til næringssøk. For mange av artene er det tareskogen og bløtbunnsområder som er de viktigste og utgjør et økosystem. Det vil være nødvendig å gjennomføre ny kartlegging av sjøfugl/vadefugler og så se denne kartleggingen opp mot kartlegginger av marine naturtyper. Disse artene sikres gjennom å avsette store sammenhengende områder som inneholder nødvendige områder for næringssøk og myte/hekkeområder.

Pattedyr:

Vi ber om at det ikke tillates akvakultur i form av matfiskanlegg/settefiskanlegg i områder hvor det er kunnskap om at det eksisterer oter. Oteren er truet på rødlisten og en viktig art for å holde den introduserte arten mink unna.

Unntatt offentlighetsarter: Det finnes en rekke arter som er unntatt offentligheten langs kysten i Osen. Disse artene er ofte sensitive for forstyrrelser av lyd/lys og må ivaretas i planarbeidet. Fylkesmannen kan kontaktes for mer informasjon om artene.

Vannforskriften:

Vi minner om vannforskriften § 12 og at det er et forbud mot å øke belastningen av vannforekomster med redusert økologisk tilstand. I den sammenheng viser vi til vann-nett for mer informasjon om vannforekomster. Temaet må konsekvensutredes nærmere.

Forurensing:

Støy og lysforurensing mot sensitiv bebyggelse som bl.a. boliger og fritidsboliger må utredes nærmere. Vi viser til T-1442 – retningslinjer for støy i arealplanleggingen. For støy må det utarbeides støykart.

Friluftsliv:

Regionalt og nasjonalt viktige friluftsområder må ivaretas i planen.

Småbåthavner

Småbåthavner bør med som tema. Småbåthavner er viktige for arealbruk i sjø og viktige som knutepunkt i forhold til fritidsbruk av sjøarealene.

Helse og omsorg og Barn og unge

Gitt de begrensninger som er lagt for omfanget av rulleringen av arealdelen synes planprogrammet å dekke godt sentrale tema for folkehelseområdet. Sjøarealene og strandsonen er viktige for friluftsliv og rekreasjon. Det er derfor positivt at virkningen av nye tiltak på dagens bruk skal beskrives. Samtidig er det grunn til å vurdere hvordan attraktivitet og tilgang kan bedres, slik at befolkningen i større grad kan få tilgang til opplevelser og aktivitet som er sjø/strandbasert.

Osen har naturgitte forutsetninger som aktualiserer dette som et fornuftig utviklingsområde. Spesielt kan det være grunn til å minne om at prinsippene for universell utforming skal legges til grunn i planleggingen. Konkret kan dette bety at det vurderes hvordan tilgangen kan tilrettelegges også for personer med forflytnings- og orienteringsvansker. Det er også av stor betydning at allmennheten sikres tilstrekkelig tilgang og at det unngås at deler av strandsonen oppleves som privatisert og dermed lite tilgjengelig for opphold og passasje. Det er også positivt at støy fra motorferdsel skal vurderes.

Samfunnssikkerhet

Kommunens beredskapsplikter fremgår i lov om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret (sivilbeskyttelsesloven). Kommunen plikter å kartlegge uønskede hendelser i en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse), jfr. § 14. ROS-analysen skal legges til grunn for kommunens planarbeid etter lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven).

Kommunen skal i kommuneplanens arealdel gi et godt oversiktsbilde over hva som er de samfunnssikkerhetsmessige utfordringene knyttet til arealene i kommunen. Kommuneplanen skal videre gi rammer og retningslinjer for nye utbyggingsformål og fremtidig arealbruk. Rammene og retningslinjene bør være forutsigbare når det foreslås områder for fremtidig utbygging, slik at risiko- og sårbarhetsforhold kan vurderes.

Krav om ROS-analyse gjelder alle planer for utbygging iht. plan- og bygningsloven § 4-3. I kommuneplanens arealdel skal derfor ROS-analyse gjennomføres, og som hovedregel dokumenteres i konsekvensutredningen. Forskrift om konsekvensutredning stiller videre krav til bruk av ROS-analyse som metode når

samfunnssikkerhet skal vurderes. Analysen skal danne grunnlag for videre arealplanprosesser på alle nivå, og skal inngå som en av forutsetningene for arbeidet med kommuneplanen.

I ROS-analysen skal risiko og sårbarhet vurderes med sannsynlighet og konsekvens. Det skal videre gjøres en vurdering av både eksisterende risiko knyttet til arealene i seg selv, og hvordan en utbygging kan påvirke risikobildet. ROS-analysen benyttes til å vurdere om aktuelle områder er egnet til utbygging, eller om andre områder må vurderes. Dersom det ikke er krav om reguleringsplan må ROS-analysen vise alle risiko- og sårbarhetsforhold som er av betydning for om arealet er egnet til utbyggingsformål, samt om utbyggingen kan medføre endringer i risiko- og sårbarhetsforhold.

Det vil være relevant å bruke kommunenes helhetlige ROS-analyse som del av grunnlagsmaterialet i arbeidet med samfunnssikkerhet i kommuneplanens arealdel. Videre er det viktig å benytte de verktøyene som er relevante i plan- og bygningsloven for å sikre at hensyn til samfunnssikkerhet blir ivaretatt. Eksempler på dette er hensynssoner, planbestemmelser og arealformål. Kjente faresoner bør markeres som hensynssoner i plankartet, og det skal da knyttes særlige bestemmelser til tiltak i slike områder.

Naturfarer som flom og skred kan være sentralt i kommunens risikobilde knyttet til arealdisponering. I tillegg er det også relevant å vurdere eventuelt virksomhetsbasert risiko som kan påvirke arealbruk, som f.eks. ulykker/utslipp knyttet til industri, brann, og naturrisiko som skogbrann. Videre er det viktig at kommunen vurderer hvordan endringer i klimaet vil påvirke sårbarheten i kommunen. Eksempler på dette kan være ekstrem vind, intense nedbørsperioder mm., med vurderinger av konsekvenser og aktuelle tiltak.

Hvordan hensyn til samfunnssikkerhet skal ivaretas i arealplanlegging er beskrevet i DSB sin nye veileder fra 2017; "Samfunnssikkerhet i kommunens arealplanlegging".

Med hilsen

Alf Petter Tenfjord (e.f.)
seksjonsleder
Kommunal- og justisavdelingen

Tor Sæther
seniorrådgiver
Kommunal- og justisavdelingen

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen underskrift

Saksbehandlere:

Klima og miljø: Terje Domaas – 73 19 92 22

Landbruk: Aino Holst Oksdøl – 74 16 82 00

Samfunnssikkerhet: Ingrid Margrethe Wedø – 74 16 81 76

Oppvekst og velferd: Margareth Halle – 74 16 83 79

Helse og omsorg: Frode Engtrø – 73 19 93 18

Kopi til:

Trøndelag fylkeskommune Fylkets hus, Postboks 2560 7735 STEINKJER